

מבעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס ר"ד חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שעתיים ליום הפק' | כולל שישי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מיוחדת למגדלי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן ערוך אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, המלצת גדולי ישראל מכל העדות והזרמים | מכתבים ארציים לאסירים ומחזרים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנזקקים ואסירים עמלי תורה

יום א' י"א ניסן - שבת י"ז ניסן תשפ"ז

העלון מוקדש לעילוי נשמת: הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול שולמית זצ"ל ומרת הדרה בת שמוחה ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

מסכת מנחות ע"ז פ"ג

בס"ד שבוע פסח

העלון מוקדש לעילוי נשמת: ר' אליהו בן חנה ז"ל ומרת אסתר בת מרים ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת פסח רשר ושעיה לרכל הלועזרים ולרכל בית ישראל

דף ע"ז ע"א

ובמצה שלש מינין חלות, רקיקין, ורבוכה.

ובמיין רבוכה משאר מיני התודה כמו שזכרנו פירוש, ודעתי נוטה שענין רבוכה היא ענין קלויה בשמן כמו שקולין דבר שנקרא בלשון ערב זו לאבי"ה ר"ל שצפה על פני השמן שקולין אותה בה ולכן הוצרך ריבוי שמן והוא שנאמר בשמן תעשה. ואשר הביאני לזה מה שאמרו בסיפרא בפירוש ענין מלת מורבכת מלמד שכל מעשיה ברותחין והענין הזה הוא שיהא כל שמן שעושים עמה רותח והואיל והענין כן מה שאמר רביעית לכל אחד ר"ל שקולין אותה בה. ע"כ. ואף שלא הזכיר בפירוש המשניות חליטה ברותחין יש לומר דלא סתרי שני הפירושים, רק דבפירוש המשניות האריחך לבאר ענין המורבכת שהיא בשמן, ולא דיבר על החליטה שאינה בכלל הרביכה.

ובמצה שלש מינין חלות, רקיקין, ורבוכה, נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין, ושלוש חלות לעשרון.

ודבר זה נוגע לליל הסדר שיחול השבוע, שנהגו לעשות שלש מצות למצוה, כמו שכתב הרמ"א בשולחן ערוך אורח חיים [סימן תע"ה סעיף ז'], ונהגו לעשות שלש מצות של סדר מעשרון, זכר ללחמי תודה. ע"כ. וכתב האור זרוע [חלק ב' הלכות פסחים סימן רנ"ב] וז"ל, לא מצאנו

ומה היא רבוכה, כתב רש"י כאן דבתורת כהנים משמע שהיא חלוטה ברותחין, דהיינו במים רותחים, וכן הוא להדיא בפירוש רבינו עובדיה מברטנורא על המשנה. אמנם הרמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק ט' הלכה י"ט] כתב, וכיצד היא המורבכת, חולטה ברותחין ואופה אותה מעט ואחר כך קולה אותה בשמן על האלפס וכיוצא בו, כדרך שקולין הסופגנין, ומרבין בשמנה, וזהו הריבוך האמור בכל מקום. ע"כ. ויותר בביאור בפירוש המשניות [פרק ט' משנה ג'] והרביעית ג"כ מכילי שרת הוא לפי שמודדין בו רביעית שמן לכל חלה מחביתי כהן גדול שהן י"ב חלות כמו שזכרנו שנסכיהן ג' לוגין כמו שבארנו בפרק הג', ולפיכך יהיה השמן רביעית לכל חלה, וזה הענין מחזק ענין שעלה בלבי ולא מצאתי כתוב לסומכו עליו, והוא כי מה שאמר בחביתי כהן גדול מורבכת תביאנה, וכן נאמר בתורה סלת מורבכת והיא נקרא אצלם רבוכה, והמלה הזאת אין לה גזרה כל עיקר ממה שיש בדינו מן הלשון אמנם נתחזקה דעתי בענין רבוכה שהוא רבוי השמן מאשר מצאתי מרבית השמן בחביתי כהן גדול

כולל ומכון ראש פינה:

בתלמוד שצריך לעשות שלש מצות של מצוה אלא אדרבה מוכח בירושלמי דלא בעינן כ"א שתיים, דאמרין בירושלמי בפרק ערבי פסחים, תני איזו היא ברכת מצה מניח פרוסה ע"ג שלימה ופורס מן הפרוסה ומברך בא"י אמ"ה המוציא לחם מן הארץ וטמיש במילחא ולא אכיל עד דמברך על ההיא אומצא דהמוציא אקב"ו על אכילת מצה וכו'. ואמרין סוף פרק ערבי פסחים אמר שמואל לחם עני לחם שעונין עליו דברים, ד"א לחם עני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה, ופירש רשב"ם אף כאן בפרוסה לברך על אכילת מצה ושתי שלימות מיייתנן משום ברכת המוציא דלא גרע משאר ימים טובים שצריך לבצוע על שתי ככרות שלימין ובצוע מאחד מן השלמים. עכ"ל. ועוד ראיתי מפרשים טעם הגון לשלש מצות, דאמרין בפרק הרואה בברכות, אר"י ד' צריכין להודות יורדי הים והולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורין וכו' עד מי שהיה חבוש בבית האסורין מנין שנא' יושבי הושך וצלמות אסירי עני וברזל ויכנע בעמל לבם וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם וגו' יודו לה' חסדו כו', וישראל נמי במצרים וימרו את חיהם בעבודה קשה גו' ויצעקו אל ה' ותעל שועתם הלכך צריכין להודות ולהביא קרבן תודה כדכתיב בפרשת צו וזאת תורת זבח השלמים גו' אם על תודה יקריבנו גו' ופירש רש"י אם על תודה יקריבנו אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים והולכי מדברות וחבושי בית האסורין וחולה שנתרפא שהן צריכין להודות וכתיב בהן יודו לה' חסדו וייבחו זבחי תודה אם על אחת מהן נדר שלמים הללו שלמי תודה שמן. עכ"ל. ותנן התודה היתה באה ה' סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות, שתי איפות, ואיפה שלש סאין, עשרים עשרון, עשרה לחמץ ועשרה למצה, עשרה לחמץ עשרון לחלה ועשרון למצה, ובמצה שלש מינין חלות ורקיקין ורבוכה, נמצאו ג' עשרונות ושליש לכל מין, וג' חלות לעשרון, דהיינו עומר, כדכתיב והעומר עשירית האיפה הוא, הלכך הואיל ויוצאי מצרים צריכים להודות ולהתנדב קרבן תודה עבדינן מעומר שהוא עשרון שלש מצות למצוה זכר לג' חלות תודה שהיו באים מעשרון אחד וה"ט שמודדין בעומר.

ובביאור הגר"א [או"ח סימן תע"ה ס"ק ס"ז] כתב ונהגו, כמ"ש בפ' התודה דג' מצות באות מעשרון אחד, זכר כו'. דהיוצא מבית האסורין צריך להודות, ואמרין בתודה שאם אפאן ה' חלות יצא א' לחמץ וג' למצות.

ובאמת יש לעיין מה המיוחד במה שכתבו כאן שעושים שלש מצות מעשרון, הלא בין כה וכה אין לשים עיסה אחת ביותר מעשרון, כדאיתא בשולחן ערוך [סימן תנ"ז ס"א] אין לשין לפסח עיסה גדולה משיעור חלה, שהיא מ"ג בציים וחומש ביצה בינונים והוא עשרון וכו', [ס"ב] אם לש יותר משיעור זה, מותר בדיעבד. והלבוש נזקק לשאלה זו

וכתב, ואף על גב דלעיל סימן תנ"ז סעיף א' כתבנו טעם אחר לשיעור זה דהיינו שאין סתם אשה יכולה לשמור מן החמוץ בעיסה שהוא גדול מזה, מכל מקום תרווייהו מצריך צריכי, דאי לאו טעמא דלעיל הוה אמינא דהא דאין ללוש יותר מעשרון היינו בלילה ראשונה שבה יצאו מבית האסורים, אבל ללוש מצה לאכול כל ימי הפסח אפילו בגדול מזה מותר, לכך הוצרך טעמא דלעיל לכל ימי הפסח, ואי לאו טעמא דהכא הוה אמינא לעשות אפילו כמה מצות מעיסה אחת, לכך צריכין טעמא דהכא דלמצה של מצוה דהיינו בליל ראשון לא יעשו יותר מעיסה אחת רק ג' מצות זכר ללחמי תודה, אבל בשאר ימי הפסח יכולין לעשות אפילו כמה מצות מעיסה אחת. אי נמי אפילו לילה ראשונה נמי תרווייהו צריכי, דאי לאו טעמא דלעיל הוה אמינא דיכול לעשות ב' עיסות מעשרון אחד ולעשות מהן ג' מצות או עיסה אחת גדולה שני עשרונים ולעשות מחציו ג' מצות שאז היה עושה ג"כ שלש מצות מעשרון אחד, אבל השתא מכח טעמא דלעיל אינו רשאי לעשות עיסה רק כשיעור עשרון אחד שהוא שיעור חלה ולא יותר כמו שנתבאר לעיל סימן הנזכר, וגם לא פחות כגון ב' עיסות מעשרון אחד, דהא אסור לעשות עיסות פחות משיעור כדי להפקיע ממנו חיוב חלה כמו שנתבאר בעטרת זהב סימן שכ"ד סעיף י"ד, אם לא שלש ביום טוב שאז מותר ללוש פחות משיעור כדי לפטור עצמו מן החלה כמו שנתבאר לעיל. ע"כ.

אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות.

וכתב השפת אמת, וצ"ע אי לפחות אין פוחתין ג"כ יותר משתות. ואפשר דלפחות אין רשאים כלל, דאינו יכול לשנות רק מה שנמצא בכתוב דהוסיפו שתות כן יכולין לעולם להוסיף אבל להוסיף פחות משתות משמע דיכולין, דלשון אין מוסיפין יותר משתות משמע הא פחות מוסיפין, וסיים דצ"ע בכל זה:

השקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם.

ונאמרו בזה כמה פירושים מדוע נאמרו ששים שקלים בחלוקה כזו, עיין בתוספות. והמלב"ם [יהזקאל מ"ה, י"ב], וצוה שיעשה מטבעות של עשרים שקלים ושל חמשה ועשרים שקלים ושל עשרה שקלים ושל חמשה שקלים, שמי שיהיה לו מנה וירצה לרצותו על מטבעות גדולות וקטנות יהיו בידו כל מיני מטבעות, כי עשרים וחמשה ועשרים ועשרה וחמשה הם ששים, ויוכל להחליף ג"כ שיקח ב' פעמים חמשה ועשרים ועשרה, או ב' פעמים חמשה ועשרים וב"פ חמשה, או ב"פ כ' ב"פ י' וכדומה, וזה לתועלת המדינה.

דף ע"ז ע"ב

מכולם היה נוטל אחד מעשרה תרומה.

כתב הרמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק ט' הלכה כ"א]. החלות לותת הסולת שלהן בשמינית של שמן, ואחר כך לש ואופה אותן והרקיקין מושחן בשמינית שלהן אחר אפייתן, והכהן לוקח מן הכל ארבע חלות אחת מכל מין ומין שנאמר אחד מכל קרבן. ע"כ. משמע שהכהן הוא המפריש. וכן הוא ברש"י, ועיין במקדש דוד שכתב להוכיח שהבעלים הם מפרישים, וכתב דאפשר שהכהן הוא שליח הבעלים להפרשה.

ובעצם דין תרומת לחמי תודה, יש להסתפק האם כל מין מתיר את מינו, ואם תרם מן החמץ יכול לאכול מהחמץ ולא מהחלות, או שכל התרומה מתירה את כל הלחם. כך הסתפק המקדש דוד.

עוד הסתפקו הראשונים האם יש דין מעילה בתרומת לחמי תודה, והתוספות במסכת מעילה הביאו בשם רבינו האי שיש בה מעילה, ולכאורה הוא קשה, דסוף סוף יש לו שעת היתר לכהנים, ואם כן מדוע תהיה בו מעילה. וצ"ע.

אחד שלא יטול פרום.

מבואר בגמרא במסכת נדה [ו' ע"ב] דדין זה הוא לעיכובא, עיי"ש בערוך לנר שכתב טעם בדבר.

שיהיו כל הקרבנות שוין.

כתב השפת אמת דנראה פירושו שיהיה מכל מין עשר חלות.

מכל קרבן שיהו כל הקרבנות שוות שלא יטול מקרבן על חבירו.

ורבינו הגרי"ז כתב דיש לעיין אם הם שני לימודים נפרדים או דין אחד, שיהיו שוים כדי שלא יטול מקרבן על חבירו.

והקריב ממנו מן המחובר.

כתב רש"י, מן המחובר, דבעינן שיהו כל החלות ביחד בשעת תרומה. אמנם דעת התוספות שאינם צריחכים להיות יחד, אלא די שיהיה מן המוקף כמו בתרומה. וכתב רבינו הגרי"ז, ובהקומץ רבה משמע כפירוש הקונטרס דדרשינן גבי מנחה והרים ממנו בקומצו מן המחובר, שלא יביא עשרון בשני כלים, והנה שם הוי זה דין דבעי כלי שרת וע"כ אין זה סתם דבעינן בכלי אחד, אלא דבעינן שיהא מכלי שרת אחד, וכשהוא בשני כלים אין זה אותו הכלי שרת דבעי ליה, ובתודה הוא משום דדין כלי שבו הוא מדין סל המצות, וכמו דגבי נזיר בעינן מסל המצות, וזהו דינא דממנו, ה"ג גבי תודה כיון דאיכא דין סל ע"כ בעי שיקח מן הסל, ואין זה דומה לתרומה שדי שיטול מן המוקף.

ולקמן כתב רש"י, מן המחובר, משמע שיהא הכל שלם המ' חלות שלם והתרומה, דבשעת תרומה יהא הכל שלם. ע"כ. וכתב רבינו הגרי"ז דמבואר כאן חידוש, דצריך שיהיו כל החלות שלמות בשעת הרמת תרומה, ולא סגי במינו אשר מרימין עליו לחוד שיהא הוא שלם, אלא דבעינן דכל החלות יהיו שלמות אע"ג דהוי הפרשה על כל מין ומין בפני עצמו.

ונילף מתרומת חלה.

לכאורה הכונה שדי בכל שהוא כדין חלה מן התורה, אבל רש"י כתב, ולילף מתרומת חלה, דהוי אחד מארבעים ושמונה. ע"כ. והוא תימה, דהרי הוא שיעור דרבנן. וכתב הנודע ביהודה [מהדו"ת יו"ד סימן ר"א] ליישב, דאף שחלה כל שהיא פוטרת את העיסה ומתירה אותה מטבלה, מכל מקום יש דין תורה לתת חלה לכהן, ראשית עריסותיכם תתנו, ובעי שיעור נתינה, ולענין שיעור נתינה הוא אחד מעשרים וארבע או אחד מארבעים ושמונה מעשירית האיפה, ומה שמצאנו חיוב לתת מכל עיסה כמות שהיא אחד מעשרים וארבע כנ"ל, הוא דין דרבנן.

בעי רבא תרומת לחמי תודה חייבין עליהן מיתה וחומש או אין חייבין וכו'.

ולכאורה הספק הוא האם יש לתרומה זו כל דיני תרומה או לא, והקשה רבינו הגרי"ז דלפי זה צ"ע אמאי בעי לה הגמרא דוקא לדין זה והלא הבעיא היא אם יש בה דין תרומה או לאו, ואם יש לה דין תרומה א"כ גם בלא זה איכא נפקא מינה, דקדשי עכו"ם נתמעטו מדין טומאה, אבל אם תרומה מעליא היא אז יהיה בה דין טומאה בד' חלות גם בדעכו"ם למ"ד דאיכא בקדשי עכו"ם שלמים ותודה. וברמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פ"ט הל"ג] כתב להדיא דהבעיא היא אם יש בה דין תרומה ולא דוקא לענין מיתה וחומש.

מדמעת או אינה מדמעת.

ופירש רש"י, מדמעת, כשאר תרומה שאם נפלה לתוך חולין שיהא צריך להעלותה באחד ומאה דגבי דימוע לא אשכחן מיעוט בקרא. ע"כ. ומכאן משמע שמה שתרומה עולה באחד ומאה הוא דין תורה, כדעת הרמב"ן במסכת עבודה זרה [ע"ד ע"ב ד"ה מתניתין] לדעת רבי יהודה, עיי"ש.

דף ע"ח ע"א

אמר ר"ח כהן גדול המתקרב לעבודה צריך ב' עשרונות האיפה.

ובתוספות [ד"ה אחת להמשחו] וכן פירש רש"י [כת"י] די"מ כגון דעבד ביום הכפורים, וכתב רבינו הגרי"ז פירוש לדבריהם נראה, דס"ל דדוקא עבודה הצריכה לכהן גדול, בה יש הדין דצריך כהן גדול להקריב לחינוכו

עשירית האיפה, אבל מה שעובד הכהן גדול בשמונה בגדים לחוד ואינה עבודה המיוחדת דוקא לכהן גדול לא בעינן עשירית האיפה, וא"כ דוקא לעבודת יום הכפורים דבעי כהן גדול בעי עשירית האיפה, אבל לעבודת כל השנה שפיר יוכל לעבוד בלא עשירית האיפה כלל.

ודעת הרמב"ם [הלכות כלי המקדש פ"ה הל"ז] כתב, כהן שלא עבד עדיין מימיו שמינוהו כהן גדול הרי זה מביא עשירית האיפה ועובדה בידו בתחילה כשאר חינוך כל כהן הדייט ואח"כ מקריב עשירית האיפה שניה שהיא חינוך כהן גדול וכו'. והנה בחינוך כהן גדול אינו מזכיר שעובדה בידו, וכתב רבינו הגר"ז דצ"ל דנהי דמצד חינוך כהן גדול מצוה להביא עוד מנחה, אבל הדין דעובדה בידו אינו דין במנחה כ"א דהוא מצוות חינוך עליו שיעבוד עבודה, וכיון שעבד בידו את המנחה הראשונה שוב נתחנך בעבודה גם בתור כהן גדול, כיון דעבדה בשמונה בגדים כהן גדול, א"כ אין עליו כבר מצות עבודה לחינוכו כ"א חובת עשירית האיפה לחוד.

דף ע"ה ע"ב

מאי חוץ לחומה רבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי.

ומה הוא מקום זה, הרמב"ם בפירוש המשניות פירש חוץ להר הבית. ותמהו השפת אמת והגר"ז דמה בכך שהיא חוץ להר הבית, ומנא ליה לר"י דפסול כיון דלית ליה על בסמוך. וכתב דלכן נראה יותר כפירוש רבי עובדיה מברטנורא דהיינו חוץ לירושלים, כיון דתודה נאכל בכל העיר צריך להיות הלחם תוך ירושלים. וכן ברש"י כת"י מפרש דהיינו חוץ לחומת ירושלים, וכ"כ רש"י בפסחים [ס"ג ע"ב ד"ה בית פאגי], וביאר שם הטעם דכיון דירושלים הוי מקום אכילתה וזהו מחיצתה כו"ע מודו דשחיטה לא מקדשה כ"א במחיצתה.

וכתב עוד הגר"ז דברבינו חננאל בפסחים שם משמע דהא דמיפסל לכולי עלמא כשהיה בשעת השחיטה חוץ לירושלים, אין זה משום דתלוי בפסול יוצא דירושלים הויא מחיצתו לאכילה, אלא משום דירושלים ראוי לאכילה וחוץ לירושלים אינו ראוי לאכילה, ומבואר בדבריו דגם לרבי יוחנן איכא דינא דעל הזבח, אלא דלר"ל בעינן על בסמוך והוא בעזרה, ולר"י סגי כשהוא במקום אכילה. וכתב דיתכן לומר דאיכא נפקא מינה בין רש"י והר"ח בשילה דנאכל בכל הרואה, דדין בכל הרואה הוא רק דין מקום אכילה אבל אינו דין מחיצה, וע"כ לא מיפסל אם יוצא חוץ למקום הרואה, וא"כ בהיה הלחם בשעת השחיטה חוץ מכל הרואה, לשיטת רש"י יתקדש הלחם כיון דלא נפסל ביוצא, אך לשיטת הר"ח דתליא במקום הראוי לאכילה וזוהו חשיב על זבח תודת, א"כ חוץ מכל הרואה דלא הוי מקום אכילה לא חשיב על זבח תודת ולא יתקדש הלחם.

וכתב עוד דבשתי הלחם דנאכלין בעזרה אפשר להיות ג"כ נפקא מינה בין רבייחנן לרשי לקיש, אם היה בשעת השחיטה בלשכות הפתוחות לקדש דהוי מקום הראוי לאכילה אבל לא הוי מקום עבודה, ואם בעינן על בסמוך לא מיקדש הלחם כיון דאינו במקום עבודה, ואם מטעם פסול יוצא ליכא דהא כשר לאכילה בלשכות.

השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה ר"י ואומר אף התמיד.

וכתבו התוספות [ד"ה או לאחד], דאפסח קאי, אבל בתמיד פשיטא דלא מחייב משום אחד שבישראל. וכתב השפת אמת דצ"ע בזה, דהא לר"ל ודאי גם בתמיד שייך איסור זה כיון דיש חמץ בעזרה לאחד מישראל נקרא שוחט על החמץ, אם כן רחוק שיחלקו ר"י ור"ל בפירוש המשנה אי קאי גם על התמיד. וגם למה רחוק דבר זה להתוספות שיהא האיסור כל שנמצא חמץ לאחד מישראל, ואי משום דאינו יכול לידע אם יש לאחד בסוף העולם, נהוי ככל שזוג או אונס.

ורבינו הגר"ז כתב דהיה נראה הטעם משום דהתמיד הוא קרבן ציבור, ודוקא בקרבן יחיד כמו פסח אמרינן דעובר בהיה לאחד מבני החבורה, דכל אחד ואחד הוא בעליו של הקרבן, אבל בקרבן ציבור לא תלוי ביחיד שיהא עובר עליו.

וכתב עוד, דנראה לומר שלא תלוי כלל בקרבן ציבור וקרבן יחיד, אלא דהנה הרמב"ם כתב [הלכות קרבן פסח פ"א הל"ה], אחד השוחט וכו' אם היה ברשות אחד מהם או ברשות אחד מבני חבורה שאוכלין פסח זה כזית חמץ בשעת הקרבנות ה"ז לוקה. עכ"ל. ולכאורה צ"ע למה כתב הרמב"ם מבני החבורה שאוכלין פסח זה הלא הם לא הוו רק אוכלין כ"א גם המקריבים של הקרבן, ולמה תלוי החיוב משום שהם האוכלין של קרבן פסח. אלא מבואר בדבריו דהא דעוברים עליו הוא משום דין אוכלין ולא משום שהם המקריבים ובעלי הקרבן, והיסוד מבואר בדברי הגמרא בפסחים [ס"ג ע"ב], אי הכי אפילו לאחד בסוף העולם, נמי א"ל אמר קרא לא תשחט ולא ילין לא תשחט על חמץ הנך דקיימי עליה משום לא ילין, אמר ר"פ הלכך כהן המקטיר את החלב עובר בלא תעשה הואיל וישנו בכלל הלנת אימורין, וא"כ מבואר מהגמרא דאין זה סתם ילפותא של הני דקיימי בלא ילין אלא דמיתלי תלי האיסור במי שיכול להלין, ומש"ה מרבינן הכהן המקטיר משום דהוא בכלל הלנת אימורים, וא"כ הטעם דעוברין בני החבורה הוא משום דגם הם בכלל לא ילין, וא"כ זה תלוי באוכלין שהם יכולים להלין, ומבואר דעת הרמב"ם שתלה הדין באוכלין, וא"כ לפ"ז נראה דבתמיד משני טעמים אינו עובר אם נמצא כזית חמץ ברשות אחד מישראל, האחד דהא לא שייך שיהא עובר עליו בלא ילין מאחר דאינו נאכל, ועוד דכל הדרשה דלא ילין לא נאמר כ"א בפסח, אבל על קרבן תמיד לא נאמרה.

וכן גם בקידוש כלי שרת כיון שאינו תלוי בדעתו לא שייך בזה הכלל דכלי שרת בוא"ז, ומשו"ה מתקדשי שפיר ארבעים מתוך שמונים:
שחטה שלא לשמה לא קידש הלחם.

כתב השפת אמת דיש לעיין אי התודה כשרה כיון דהוי בלא לחם, וכן בהך דלעיל דלחמה בחוץ דלא קידש, י"ל דגם התודה פסולה. והגם דאיתא בתחילת זבחים [ד' ע"א] תודה ששחטה לשם שלמים כשרה ואע"ג דלית לה לחם, י"ל התם הטעם כיון דשחטה לשם שלמים, מאחר דתודה קריא רחמנא שלמים י"ל דחשיב לשמה, וקידש באמת הלחם, אבל בשלא לשמה ממש, כגון לשם עולה וכהאי גוונא י"ל כיון דלא קידש הלחם פסולה. וצ"ע בדין זה.

דף ע"ט ע"א

אמר זעירי אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח וכו' תנן הנסכים שקדשו בכלי וכו' מאי לאו דאיפסיל בשחיטה.

כתב הגרי"ז דצ"ע באיזה פסול שחיטה איירי הכא, הלא תנן לעיל [ע"ה ע"ב] שחטה חוץ לזמנה או חוץ למקומה קדש הלחם, וא"כ ה"ה לנסכים דקדשו הנסכים, וא"כ ליכא כלל פסול שחיטה דלא תקדש להנסכים, ושחטו בדרום לא שייך בקדשים קלים, ואפילו בכבשי עצרת דכן שייך אבל הלא ג"כ תקדש להנסכים, דהא בשחיטת דרום הוי הדין דאם עלו לא ירדו, והא אמרינן בגמרא [שם] דכל שפסולו קודם שחיטה לא קדש הלחם, אבל כל שפסולו אחר שחיטה קדש הלחם כל דהוי בה הדין דאם עלו לא ירדו. וכתב דצ"ל דאיירי ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל דאז לא מיקדש הלחם וכן הנסכים, וצ"ע:

דף ע"ט ע"ב

אבל לפני כפרה טעונין לחם.

ומסקינן דמיירי בולד תודת חובה. וכתב השפת אמת דנראה דגם כשמקריב אח"כ את האם נמי טעונה לחם, דהא כבר הפריש לה לחם. רק דהולד ג"כ צריך לחם כשמקריבו קודם, כיון דיוצא גם בזה ידי נדרו, ואם תאבד אח"כ האם או תמות יהיה פטור, לכן חל גם על הולד שם עיקר התודה שנדר. אבל האם עכ"פ נמי צריכה לחם. וכ"כ הרמב"ם [פ"ב מפסולי המוקדשין] דשניהם צריכין לחם, וז"ל, ולד תודה ותמורת תודה ותודה שהפרישה ונאבדה כו' אם הביאן עד שלא כיפר שניהם צריכין לחם. ועיין שם בשפת אמת מש"כ לפקפק בזה.

דף פ' ע"א

אדם מתכפר בשבח הקדש.

מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה בתנור וכו' יוצאין במצה נא ובמצה העשויה באילפס מאי מצה נא אמר רב יהודה אמר שמואל כל שפורסה ואין חוטינן נמשכין הימנה. אמר רבא וכן לענין לחמי תודה.

ובתחילה אמר קרמו פניה, וכאן אמר שאין חוטים נמשכים ממנה, כתב השפת אמת דלכאורה נראה דאפילו לא קרמו פניה, כל שפורסה ואין חוטינן נמשכין נקרא לחם. אבל מבחוץ דאינו יכול לידע אי חוטים נמשכים דאסור לשברה, דאם נפרסה אחת מן החלות צריך להביא לחם אחר, לכן יהיב התנא סימנא דקרמו פניה דאז ודאי אין חוטינן נמשכין, אבל אה"נ דלפעמים גם קודם קרימת פנים אין חוטים נמשכים. אמנם משמע במשנה דאם שחטו עד שלא קרמו לא קידש בודאי אפילו לקולא דאין הלחם נפסל ביוצא, ולפי מה שכתב כאן עדיין מידי ספיקא לא נפקא שמא אין חוטינן נמשכים וקדש הלחם. אלא צריכין לומר דקרימת פנים עם שיעור דאין חוטינן נמשכין זמן אחד לחם, אמנם זה תימה, דלפי הסברא כשהעיסה עבה נמשך שיעור דאין חוטים נמשכין הרבה יותר מקרימת פנים. וסיים דצ"ע"ג בזה.

והגרי"ז כתב דפשוט דהטעם הוא משום דלא איקרי לחם אם חוטינן נמשכין, וברש"י כת"י כתב משום דלא מיקרי חלות, משמע דאין זה חסרון של לחם, וצ"ע.

איתמר תודה ששחטה על שמונים חלות וכו' אביי אמר דכו"ע לקרבן גדול קא מיכוין ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת פליגי.

ובקדושין [נ"א ע"א] אמרו דתלוי בכל שאינו בזה אחר זה גם בבת אחת אינו, ומשו"ה כיון דא"א לקדש לתרווייהו מעכבי אהדדי ולא מצי לקדש אף אחת מהחלות. ואם כן קשה, דאף דכלי שרת מקדשין שלא מדעת, מ"מ דעתו ג"כ מהני לקידוש, דהא אם ירצה שיתקדשו רק ארבעים חלות אלו, אף דיהיו שם עוד לא יתקדשו כ"א אותם שרוצה שיתקדשו, דגם דעתו מהני, אלא דאמרינן דמקדשים גם שלא מדעתו, ולפי"ז הדרא קושיא לדוכתיה, דאיך מתקדשי ארבעים מתוך שמונים מדין כלי שרת מקדשין שלא מדעת, הא כיון שדעתו לקרבן גדול ורוצה שיתקדשו שמונים, אם כן נאמר כל שאינו בזה אחר זה וכו', דכמו דאמרינן למ"ד כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת דלא קדשי כלל כיון דמעכב קידוש אחד על חבירו, וכמו בשתי אחיות דכל שאינו בזה אחר זה גם בבת אחת אינו, א"כ גם אם כלי שרת מקדשין שלא מדעת, מ"מ הלא בדעתו להקדיש שמונים ויעכב להקדשו של ארבעים כיון דגם דעתו מהני והוא רוצה לקדש גם הארבעים השניות כנ"ל. וכתב רבינו הגרי"ז דנראה דכל הדין דכל שאינו בזה אחר זה ליתא בכלי שרת המקדשים שלא מדעת, כדאמרינן בקידושין שם לענין מעשר דכיון שהוא מקדש בטעות ליתא בזה הדין דכל שאינו בוא"ז,

כתב השפת אמת דצ"ע הטעם, כיון דדבר שבחובה צריכין להביא מן החולין א"כ למה מתכפר בולד שהוא מן ההקדש. וכתב דלכן היה נראה דמיירי דוקא בהקדישה מעוברת, דא"כ הקדיש ב' הבהמות על נדרו שנדר ולכן כל אחת מהם עולה לו לנדרו. אבל התוספות כתבו דאפילו הקדישה ואח"כ נתעברה מתכפר בולדה, ונראה הטעם כיון דהשבח בא מן ההקדש שלו להכי מתכפר בו, וצ"ע:

זו תודה וזו לחמה כו' אבדה תודה אינו מביא תודה אחרת.

כתב השפת אמת דלכאורה מיירי רק לענין אי מחויב להביא תודה, דכיון דאבדה התודה תו א"צ להביא תודה אחרת. אבל באמת מבואר בפסחים [י"ג ע"א] דכוונת רבה דהלחם נפסל לצרפו לתודה אחרת כיון דנוקק לתודה זו, אבל אבד הלחם יכולים להביא לחם אחר לתודה זו, דהלחם בטל לתודה והתודה אינה בטלה להלחם, ע"ש. ואפשר לומר דדוקא בנדבה דאמר הרי זו. אבל אם אמר הרי עלי ואח"כ הפריש ואמר זו לתודתי וזו לחמה כיון דאחריותו עליו ממילא הפרשת הלחם לא הוי לתודה זו לבד רק לתודת נדרו, ויכול להביא זה הלחם עם תודה אחרת. אך כאן פירש"י דאע"ג דלחמה קיים א"צ להביא תודה אחרת. אמנם גם זה הדין אמת. וכתב השפת אמת דנראה דהא בהא תליא, דאי הוי מצי להביא הלחם לתודה אחרת היה חויב להביא תודה כדי שלא יעבור על כל יחל ובל תאחר בזה הלחם מאחר שיש לו תקנה ע"י הבאת תודה אחרת, רק כיון דאינו יכול להביאו לתודה אחרת ממילא א"צ להביא לגמרי. אמנם קשה דיהיה מחויב לפדותו ולהקדישן אח"כ עם תודה אחרת, דכל טצדקי דיכול לעשות לקיים נדבתו למה לא יעשה. וכתב דנראה טעם רש"י בזה, דכיון דאמר וזו לחמה הפירוש שיהיה לחם של תודה זו, א"כ אפילו אם יביא הלחם לתודה אחרת לא יקיים נדבתו, ולכן פטור לגמרי להביא תודה אחרת אפילו ע"י פדיון:

דף פ' ע"ב

תודה שנתעברה בתמורתה ומתה אחת מהן חברתה אין לה תקנה.

וכתב השפת אמת לתמוה על הרמב"ם [פ"ב מפסולי המוקדשין] דכתב דלפני כפרה גם התמורה טעונה לחם, דאם כן דהכא כיון דמתה יביא לחם לחברתה ממה נפשך. וחוי' ממה שדין זה תמוה, דהלא לפי מסקנת הגמרא לעיל האי ל"ש אלא לאחר כפרה קאי רק אולד תודת חובה ומשום דמתכפר בשבח הקדש, אבל בתמורה ודאי נראה דאינו מתכפר ידי נדרו, א"כ למה טעונה לחם כיון דגזירת הכתוב הוא דתמורה אינה צריכה לחם. ואפשר לומר דהרמב"ם מחלק דדוקא באם עדיין עיקר התודה עומדת ליקרב כדדייק הלשון והרי שניהם עומדות, אז גם

כשמקריב התמורה טעונה לחם, אבל במתה עיקר התודה פקע חיוב לחם מן התמורה. וצ"ע בזה. וכתב השפת אמת דיש לקיים האי דינא בתודה שנתעברה בתמורת תודה אחרת, שכבר הקריב אותה התודה, ותמורתה נשאת ונתעברה בתודה זו. אך הלשון בתמורתה לא משמע כן.

א"ל לוי לרבי וליתי בהמה ולחם כו'.

ויש לתמוה מה ס"ד דלוי, וגם מה זה הלשון שהשיב רבי וכי מפרישין תחלה למותרות, דמה ענין מותרות שייך בזה. וכתב השפת אמת דנראה דלוי קיצר בלשונו בהא דקאמר בהמה ולחם, וכוננתו היה שיפריש מעות, שיהיה בו כדי מותר ויקח מזה המעות בהמה ולחם, ומהמותר יקח עוד בהמה וא"כ העצה נכונה. רק גם ע"ז השיב רבי דלכתחילה א"י להקצות מעות ע"ד שיהיה בו מותר כדי להקריב בהמה בלא לחם, זה אסור לכתחילה:

דף פ"א ע"א

משום דממעט באכילה דארבעים.

כתב השפת אמת דנראה הפירוש משום דהא דקדשי ארבעים מתוך שמונים הוא משום דנתכוין דארבעים יהיו לאחריות, א"כ כבר חל קדושת תודה עליהם אפילו אי הך דקיימא תמורה הוי, מ"מ תו אין יכול לאכול הלחם בלא פדיון, וכמו דאין תקנה להך תודה דקיימא כמו כן לא יהיה תקנה לזה הלחם, וא"כ צ"ל דקושת המקשן היתה כדי שתהיה תקנה לבהמה מוטב לעשות תקנה זו אפילו לא תהיה תקנה ללחם. וע"ז השיב התרצן דלכתחלה אין לנו לגרום הפסד ללחם בשביל להיות תקנה לבהמה, דאיהי כבר נפסדה ולמה נגרום לכתחילה שלא תהיה תקנה ללחם.

דף פ"א ע"א

האומר הרי עלי תודה יביא ולאחמה מן החולין וכו'.

רמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק ט"ז הלכה ט"ו], מי שנדר נדר לא יביאנו ממעות מעשר שני שהרי נתחייב בקרבן זה וכל המחוייב בקרבן לא יביא קרבנו אלא מן החולין. [הלכה ט"ז] אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר לא יביא לחמה אלא מן החולין, שהרי נדר בקרבן תודה והתודה אינה באה אלא עם הלחם מן החולין. [הלכה י"ז] פירש ואמר הרי עלי להביא תודה ממעות מעשר שני ולחמה מן החולין יש לו להביא כמו שנדר, ואם הביא הכל מן החולין יצא, וכן אם פירש ואמר הרי עלי תודה היא ולחמה מן המעשר יביא, ולא יביא לחמה מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני כמו הבהמה שהיא ממעות מעשר שני, ואף על פי שפירש שיביא לחמה מן המעשר לא יביא נסכיה ממעות מעשר שני שאין הנסכים באין לעולם אלא מן החולין כמו שביארנו, לפי שנאמר

בהן והקריב המקריב קרבנו עד שיהיו משלו ולא יהיה בהן צד לגבוה כלל.

ומה שאמרו שאם אמר הרי עלי תודה מהחולין ולחם מן המעשר יביא לחם מן החולין, לדעת תוספות הוא לפי שחל מיד חיוב לחם חולין כשאמר הרי עלי תודה מן החולין, ואינו יכול לחזור בו אפילו תוך כדי דיבור. אמנם רש"י כתב הטעם שחיוב הלחם נגרר אחר חיוב התודה שהיא העיקר. ולכאורה תהיה נפקא מינה אם יזכיר את הלחם קודם, דלפי תוספות כאן גילה בדעתו שרוצה להביא לחם מן המעשר קודם שהזכיר את התודה, ולכן יביא באמת לחם מן המעשר, אבל לרש"י גם כאן היא לחם מן החולין.

דף פ"א ע"ב

תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא.

משמע לכאורה דאם לא פירש על הלחם כלום ואמר רק תודה מן המעשר יכול להביא גם הלחם מן המעשר. ודיוקא דסיפא משמע איפכא, דתני תודה ולחמה מן המעשר יביא, משמע הא אמר סתם תודה מן המעשר צריך להביא הלחם מן החולין, וצ"ע לדינא. וכתב השפת אמת דמסברא נראה דדיוקא דרישא דוקא, עיין בדבריו מה שכתב הסברא בזה.

אמר אב"י שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה. ורבא אמר שמור הביא תודה ולחמה.

כתב השפת אמת דנראה דכהא פליגי, דלאב"י הגם דמחויב להביא לחם מ"מ אין זה בכלל נדרו, ואינו עובר בכל יחל כשהביא תודתו בלא לחם כיון דהוא לא נדר לחם. ורבא ס"ל כיון דהדין הוא דצריך להביא לחם, הוי ממש כפירש בנדרו לחם ועובר נמי בכל יחל כנ"ל:

דף פ"ג ע"ב

פרק תשיעי

כל קרבנות הציבור והיחיד באין מן הארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן.

לדעת רש"י מדובר דוקא במנחות, דהרי לא שייך חדש רק בבא מן הדגן, והוא רק במנחות. אמנם קשה הלשון כל קרבנות היחיד והציבור דמשמע דקאי על כל הקרבנות, אמנם יש באחרונים דסבירא להו דדעת תוספות דקאי על כל הקרבנות, דגם בבחמה שייך חדש וישן, כגון במעשר בהמה. אמנם תוספות נשאר בקושיא על פירוש זה, דהיה לו לומר חוץ מבכור ומעשר שאינם באים מחוץ לארץ, משמע דלא קאי על כל הקרבנות. אמנם גם הרמב"ם [פירוש המשניות פרק ה' משנה א'] כתב כרש"י

וז"ל, מפורש בתורה בעומר ושתי הלחם שלא יהיו אלא מהארץ ומן החדש, אמר ה' בעומר כי תבאו אל הארץ וכו' והבאתם את עומר ראשית קצירכם, ואמר בשתי הלחם ממושבותיכם תביאו לחם תנופה, ואמר בהם והקרבתם מנחה חדשה, ואמר עוד וחג הקציר בכורי מעשיך. אבל שאר קרבנות בעלי החיים וכן שאר המנחות והנסכים באים מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן. וענין שניה להן, שהיא פחותה מהם בטיב, ואין נזקקין להביא ממנה כי אם בשעת הדחק, ואמרו כל הארצות היו כשרות, רוצה לומר כשרות להביא מהן סלת של מנחת יחיד ושל נסכים בין של יחיד ובין של צבור כמו שכלל בתחילת הדברים. ע"כ. וכן במשנה תורה [הלכות איסורי מזבח פרק ו' הלכה ט"ו], כל המנחות והנסכים כשרים מהארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן ובלבד שיביאו מן המובחר, חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומארץ ישראל.

חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ.

וברמב"ם [הלכות תמידין ומוספין פרק ו' הלכה ג'] ביום שני של פסח שהוא יום ששה עשר בניסן מקריבין יתר על מוסף של כל יום כבש לעולה עם עומר התנופה, והיא מנחה של צבור כמו שביארנו.

[הלכה ה'] אין מביאין מנחה זו אלא מארץ ישראל שנאמר והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן, מצותו לבוא מן הקרוב, לא בא מן הקרוב מביאין אותה מכל מקום מארץ ישראל.

ולענין שתי הלחם [פרק ה' הלכה א'], ביום חמישים מספירת העומר, הוא חג השבועות, והוא עצרת, וביום הזה מקריבין מוסף כמו מוסף ראש חדש שני פרים ואיל ושבעה כבשים כולם עולות ושעיר חטאת, ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש הפקודים והם מוסף היום, ועוד מביאין יתר על המוסף ביום הזה מנחה חדשה שתי הלחם ומקריבין עם הלחם פר ושני אילים ושבעה כבשים, הכל עולות, ושעיר חטאת, ושני כבשים זבח שלמים, ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש ויקרא, נמצא הקרב ביום זה יתר על שני התמידין שלשה פרים ושלשה אילים וארבעה עשר כבשים, הכל עשרים בהמה עולות, ושני שעירי חטאות נאכלים, ושני כבשים שלמים נאכלים.

[הלכה ב'] שתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ ומן החדש שנאמר ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו', לא ממצא חדש יביאו מן העליה. השגת הראב"ד. א"א הלכה זו בהפך.

והנה משמע דעומר לא בא מן הישן, דלא הזכיר מן העליה רק בשתי הלחם, וכן דעת הרבה אחרונים שחלוקים הם זה מזה לענין ישן, ונאמרו בזה הרבה

בהגה בשפת אמת דהטעם דעל כרחך מבחר נדריכם אתי לעכב, דלכתחלה מואנהו נפקא. ואף ששנה כל הארצות כשירות, מכל מקום בכל ארץ יש את המובחר שלה והוא לעיכובא.

כל הארצות היו כשרות, אלא מכאן היו מביאין.

לדעת רש"י אפשר להביא עומר מעבר הירדן, אמנם דעת הר"ן בנדרים [כ"ב ע"א] דעומר פסול לבא מעבר הירדן, ובאחרונים טרחו מאוד לבאר את דבריו, דלכאורה לא מצאנו מקור לפסול זה, עיי"ש, ויש שכתבו שגם דעת הר"ן שעומר כשר מעבר הירדן, וביארו כוונתו באופן אחר, עיי"ש.

ביאורים, ונוכיר רק את ביאורו של הקרן אורה, דדוקא עומר שעיקרו בא להתיר את החדש פסול לבא מן הישן, מה שאין כן בשתי הלחם, עיי"ש ובאחרונים. מיהו הר"י קורקוס כתב שבאמת לדעת הרמב"ם שניהם כשרים מן הישן. אמנם דעת רוב האחרונים אינה כן כמו שכתבנו.

וכולן אינן באין אלא מן המובחר.

מה הוא אין באים, כתב השפת אמת דנראה דכיון דמסיק התנא כל ארצות כשרות הוי כמו שאמר ואם הביא כשר. וכתב דיש לעיין אי גם השמן של העומר צריך להיות מן החדש ומן הארץ. אמנם תוספות כתבו דאינן באין לאו לכתחילה משמע, חוץ מהנך דתניא לא יביא ואם הביא כשר. משמע דמעכב בדיעבד, וכתב